

Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Kavramına İlişkin Değerlendirmeleri

Evaluations of Accounting Professionals on the Concept of Tax

Zehra Kılınç^{1*}
Oğuzhan Çarıkçı¹

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi,
Isparta, Türkiye,
zehrakilinc@sdu.edu.tr,
oguzhancarikci@sdu.edu.tr

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Geliş Tarihi/Received: 20.05.2024
Kabul Tarihi/Accepted: 25.11.2024
Yayınlanma Tarihi/ Available Online:
23.12.2024

Öz: Bu çalışmanın amacı, Isparta ilinde mesleğini icra eden muhasebe meslek mensuplarının vergi konusundaki bakış açılarını incelemektir. Araştırmada, çalışmanın bulguları nitel araştırma yöntemlerinden yüz yüze görüşme tekniği ve olgubilim deseni kullanılarak elde edilmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde kartopu örnekleme yöntemi kullanılmış, katılımcıların görüş ve beyanlarında tekrarlar görülmeye başlandığında araştırmaya dair görüşmeler sonlandırılmıştır. Bu bağlamda çalışmada 28 katılımcının görüşüne başvurulmuştur. Yapılan görüşmelerde muhasebe meslek mensuplarından "Vergi Algısı" kavramına dair değerlendirmelerde bulunmaları istenmiştir. Araştırma sonucunda vergi ile ilgili devlet politikalarının değerlendirilmesi, meslek mensuplarını ve mükelleflerinin yaklaşımlarının ne yönde olduğunun tespiti sağlanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, muhasebe meslek mensupları muhasebe mesleğine dair faaliyetleri topluma bilgi sağlamak olarak görüldüğü, mevcut durumda vergi politika ve uygulamalarının çok sık değiştirildiği bu durumda sisteme zarar verdiği düşünülmektedir. Muhasebe meslek mensupları toplumda vergi bilincinin oluşturulmasına dair çalışmalar yapılmasının önemli olduğunu düşünmekte ve vergi toplanması hususunda muhasebe meslek mensuplarının yapmış olduğu aracılık faaliyetlerinin mesleğe nispeten zarar verdiği, bu durumun beraberinde bir itibar sorununa yol açtığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Vergi Bilinci, Vergi Algısı, Meslek Mensupları, Muhasebe Meslek Mensupları

Abstract: The purpose of this study is to examine the tax perspectives of accounting professionals practicing their profession in Isparta province. The findings of the study were generated by using face-to-face interview technique and phenomenology design, which is one of the qualitative research methods. Snowball sampling method was used to determine the participants, and the interviews were terminated when repetitions started to be seen in the opinions and statements of the participants. In this context, 28 participants were consulted in the study. In the interviews, accounting professionals were asked to make evaluations on the concept of "Tax Perception". As a result of the research, it was tried to evaluate the state policies regarding tax and to determine the approaches of professionals and taxpayers. In this context, it is thought that the activities of professional accountants are seen as providing information to the society, and that tax policies and practices are changed very frequently in the current situation, which harms the system. Professional accountants think that it is important to carry out studies on creating tax awareness in society, and it is thought that the intermediary activities carried out by professional accountants regarding tax collection cause relatively harm to the profession, and this situation causes a reputation problem.

Keywords: Tax Awareness, Tax Perception, Professionals, Accounting Professionals

Extended Abstract

The purpose of this study is to examine the perspectives of accounting professionals operating in Isparta province on the concept of tax. The evaluations made on issues such as tax perception, tax awareness, tax policies and practices aim to understand the attitudes and thoughts of accounting professionals towards tax. The research was conducted using face-to-face interview technique and phenomenology design, which is one of the qualitative research methods. In the study, 28 participants were interviewed and data were collected using snowball sampling method.

Tax is defined as a compulsory payment to the state and is made for goods or services acquired by the individuals that make up the society. Historically, taxes initially emerged as voluntary contributions or

Cite as (APA 7): Kılınç, Z., & Çarıkçı, O. (2024). Muhasebe meslek mensuplarının vergi kavramına ilişkin değerlendirmeleri, *İşletme Bilimi Dergisi*, 12(3), 252-266. <https://doi.org/10.22139/jobs.1486916>

gifts, but became more systematic and compulsory as the needs of societies increased. The first records of taxation appear in the form of taxes on agricultural products in the Egyptian Empire around 3000 BC. This historical development led to taxes becoming part of the social order.

In the literature, studies on concepts such as tax awareness, tax perception and attitudes towards tax have started to be observed since the 1970s. In these studies, economists, psychologists, sociologists and criminologists have made various analyses on taxation. Issues such as tax rates, tax awareness, attitudes towards taxes and tax audits have been addressed. Studies conducted in Turkey and other countries have created a large literature on taxation. In the study, face-to-face interview technique and phenomenological design were used as qualitative research methods. Participants were selected by snowball sampling method and interviews were terminated when repetitions were reached. With this method, it was aimed to analyze the data in depth and create themes. In the study, after explaining the theoretical framework related to tax, some important studies in the literature are included and the findings are analyzed.

During the interviews, accounting professionals were asked to evaluate the perception of tax. The participants stated that the current tax policies and practices change frequently, this situation harms the system and that tax awareness is not sufficiently established in the society. They also stated that their professional reputation is damaged due to the intermediary role of accounting professionals in tax collection. The participants stated that they have difficulty in following the changes in tax legislation and that these changes increase their professional intensity. They also think that there is not a fair distribution of tax issues. They stated that support is needed in terms of human resources competence, especially in e-accounting applications. Participants stated that they are uncomfortable with their profession being associated with taxation and that tax-related problems damage their professional reputation. They also emphasized that there is unfair competition among taxpayers in determining tax amounts and that this situation harms professional activities.

As a result of the research, the effects of tax policies on accounting professionals and taxpayers were determined. It has been observed that accounting professionals experience professional difficulties due to frequent changes in tax policies and insufficient tax awareness in the society. In this context, it is recommended that tax awareness should be increased and tax legislation should be made more understandable and stable. In addition, it is thought that the tax-related intermediary roles of accounting professionals should be re-evaluated in order to protect their professional reputation.

The findings of the study show that frequent changes in tax policies have negative effects on accounting professionals. The complexity of the tax system and constantly changing regulations increase the workload of professionals and damage their professional reputation. Participants demand that tax policies should be more consistent and understandable. In addition, it was stated that training programs and awareness-raising campaigns should be organized to increase tax awareness.

Re-evaluation of the tax-related intermediary roles of accounting professionals is important in terms of protecting their professional reputation. Participants emphasized that a fair system should be established in tax matters. Conducting tax audits in an objective and transparent manner, preventing tax evasion and collecting tax revenues fairly play a critical role in ensuring social trust.

In the light of the findings, making the tax legislation stable and comprehensible is of great importance for the professional development of accounting professionals. Instead of changing tax policies frequently, long-term and sustainable policies should be adopted. This will increase the confidence of both professionals and taxpayers in the tax system. In addition, organizing educational programs and awareness campaigns to increase tax awareness can positively change the society's perspective on taxation.

The study also revealed that more support and resources should be provided for accounting professionals to deal with tax-related problems. With the widespread use of e-accounting practices, it is important that members of the profession have sufficient knowledge and equipment in this field. In this direction, it is recommended to organize continuing education programs for professional members and to provide support for e-accounting applications.

As a result, more consistent and comprehensible tax policies should be developed by considering the effects of tax policies on accounting professionals. Increasing tax awareness and expanding tax-related education programs can positively change the public's perspective on taxation. Moreover, protecting the professional reputation of accounting professionals and re-evaluating their tax-related intermediary roles will contribute to increasing the prestige of the profession. In line with these recommendations, making the tax system more fair, transparent and comprehensible will increase the confidence of both professionals and taxpayers in taxation and contribute to the increase in social welfare.

1. Giriş

Vergi, devletlerin varoluşlarından bu yana önemli finansman kaynağı ve toplumsal düzenin temel taşı olarak varlığını sürdüren bir kavramdır. Bu kavram devletlerin toplumun ortak ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, kamu hizmetlerini sunabilmesi ve genel refahı arttırabilmesi için vatandaşların katkılarını içeren bir mali araç olarak evrimleşmiştir. Vergi başlangıçta gönüllük esasına dayanarak toplanırken daha sonra zorunlu hale getirilmiştir. Bu dönüşümün temel nedenleri arasında devletlerin artan kamu harcamaları, toplumun daha fazla hizmet ve faaliyet talepleri yer almaktadır. Talepler doğrultusunda devletin vatandaşlara karşı üzerindeki sorumluluk artmış bu da vergi anlayışının ve uygulamasının gelişmesine yol açmıştır. Vergi toplama süreci bir ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmişliği ile doğrudan ilişkilidir. Gelişmiş ülkelerde vergi sistemleri ve politikaları daha etkin bir şekilde uygulandığı için vergiler daha düzenli, adil ve zamanında toplanırken, gelişmekte olan ülkelerde bu süreç daha karmaşık ve sorunlu olabilmektedir. Vergi sistemi bir ülkenin gelir dağılımını etkileyen ve sosyal adaleti şekillendiren bir araç olarak da öne çıkmaktadır. Bu nedenle vergi politikalarının adil ve etkin bir şekilde uygulanması, toplumun refahını arttırmak ve eşitsizlikleri azaltmak için kritik bir öneme sahiptir.

Ülkemizde vergilerden elde edilen gelirler, kamu kaynakları içerisinde önemli ve büyük bir paya sahiptir. Bu durum vergiye tabi tüm gerçek ve tüzel kişilere görev yüklemektedir. Çünkü vergi ödeme konusunda vergiye bakış açısı, vergi bilinci, vergi farkındalığı oluşmuş vergi mükelleflerinin devlete karşı sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirirken daha dikkatli ve duyarlı oldukları söylenilebilir.

Vergi bilincinin toplum içindeki önemi ve vergiye ilişkin mükelleflerin doğru ve zamanında yerine getirilmesi konusu, birçok kişi ve kurum için önemli bir konudur. Ayrıca vergi bilinci çevresel ve kişisel faktörlere de bağlı değişkenlik göstermektedir. Bu farklılığın en başında vergi mükelleflerinin mesleklerinin farklı olması gelmektedir. Çünkü bu farklılık onların vergi bilincini ve vergiye bakış açılarını etkilemektedir. Bu bağlamda bu duruma Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM) gibi meslek mensupları önemli bir katkı sağlamaktadır. SMMM'ler, kendi mükellefiyetlerini yerine getirirken aynı zamanda işlerini yürüttükleri mükelleflere de rehberlik etmektedirler. Bu nedenle, SMMM'lerin vergi bilinci ve vergiye bakış açısı kendilerini ve mükelleflerini doğru yönlendirme açısından değerlidir. Çalışmanın amacı ise muhasebe meslek mensuplarının vergi konusuna dair kendi perspektiflerini ve diğer paydaşların bakış açılarını kapsamlı bir biçimde analiz etmektir. Çalışma amacına uygun olarak Isparta ilinde faaliyet gösteren meslek mensuplarına ulaşılmaya çalışılmış, bu bağlamda da 28 katılımcının görüşüne başvurulmuştur. Değerlendirme yapmak için, nitel araştırma yöntemlerinden olan yüz yüze görüşme tekniği ve olgubilim deseni kullanılmıştır.

Çalışmada ilk olarak, vergi ile ilgili teorik çerçeve açıklanmıştır ve sonrasında literatürde vergi konusunda yapılmış bazı çalışmalara yer verilmiştir. Daha sonra ise verilerin analizi yapılarak çalışmanın konusu ile ilgili temalar oluşturulmuştur. Son olarak sonuç bölümüne ve önerilere yer verilerek çalışma tamamlanmıştır.

2. Vergiye Teorik Bakış Açısı

Çalışmanın bu bölümünde, verginin tarihsel gelişimi, tanımı, algısı, bilinci, vergi afları, vergi kaçakçılığı ve çalışmanın odağını oluşturan muhasebe meslek mensuplarına ilişkin değerlendirmelere yer verilmektedir. Vergi, devlete yapılan karşılıksız, zorunlu ödeme olarak ifade edilmekte ve toplumu oluşturan bireylerin edindikleri mallar veya hizmetler için yapılmaktadır. Vergiler insanlık tarihinde başlangıçta, gönüllü katkılar veya hediyeler olarak ortaya çıkmıştır. Bireyler devlet için fedakârlık yaparak vergiyi bir nevi hediye olarak sunmaktaydı. Ancak toplumların ihtiyaçları zamanla arttıkça, bu da sürekli ve güvenilir gelir kaynaklarına ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur. Vergiler, bu ihtiyaçları karşılamak için giderek daha yaygınlaşmış ve normal bir kamu geliri kaynağı haline almıştır (Pehlivan, 2014). Vergilerin tarihi, devletlerin tarihine kadar uzanır ancak tam olarak ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemektedir. Şen ve Sağbaş'a göre, ilk vergi kayıtları M.Ö. 3000 yılı civarında Mısır İmparatorluğu'na ait ve Papirüs üzerine yazılan kayıtlara göre, ilk vergiler tarım ürünlerinden alınmış ve köylülerin derebeylerine hizmet olarak sunulduğunu öne sürmüşlerdir. Ayrıca, İncil'in ilk versiyonu olan Genesis'te tarımsal ürünlerin yüzde 20'sinin Firavuna verilmesi gerektiği yazıldığını ve bu da vergilerin çok eski bir tarihe dayandığını da ileri sürmüşlerdir (Şen & Sağbaş, 2016). Zaman içerisinde vergilerin ödenme şekli değişmiş, mal veya hizmet olarak ödenen vergilerden nakdi vergilere doğru bir kayma yaşanmıştır. Vergiler ayrıca başlangıçta isteğe bağlı iken, zamanla zorunlu bir ödeme haline almaktadır. Bu değişiklikler bireylerin vergilere bakış açısını ve tutumunu etkilemektedir. Genel olarak vergi, devlet finansmanı ve kamu borçlarının ödenmesi amacıyla toplanan, zorunlu, hukuki bir yükümlülüğe dayanan ve nakit olarak ödenen paralar olarak tanımlanmaktadır (Çomaklı vd., 2015). Başka bir tanıma göre ise devlet veya onun yetkilendirdiği kamu kurumlarının, kamu hizmetlerinin finansmanı ve ekonomik müdahale amacıyla gerçek ve tüzel kişilerden aldığı, hukuki bir yükümlülüğe dayanan ve belirli bir hizmet karşılığı olmayan nakdi değerlerdir (Tuncer, 1975).

Toplumların büyümesi ve değişmesiyle birlikte vergi sistemleri de evrim geçirmektedir. Vergiler, toplumun ihtiyaçlarına göre şekillenmekte ve gelişmektedir. Bu nedenle, vergi sisteminin nasıl işlediğini ve toplum üzerinde nasıl bir etki yarattığını anlamak, modern toplumların sürdürülebilirliği için kritik bir öneme sahiptir. Dünya genelinde vergiler, parlamentolar tarafından kabul edilen yasalara dayanarak toplanmaktadır. Vergilendirme sistemi, egemenlik yetkisinin kullanımını öncelikli olarak dikkate almaktadır. Türkiye'de kamu gelirlerinin büyük bir kısmını vergiler oluşturmaktadır. Vergi bilinci ve farkındalığının oluşumunda pek çok faktörün rol oynadığı gözlenmektedir. Bu faktörlerden biri vergi konularında verilen eğitim, vergi farkındalığını, vergi bilincini ve vergi uyumunu arttırdığına inanılmaktadır (Koban & Bulu, 2017: 120).

Vergi bilinci, hem bireylerin hem de toplumun vergi sorumluluklarını zamanında ve doğru bir şekilde yerine getirmelerine yardımcı olan bir kavramdır. Bu bilinç, sağlam bir mali temel oluşturmanın ve kamu hizmetlerini iyileştirmenin anahtarıdır. Vergi bilinci, bir toplumun vergilendirme sistemine duyarlılığını ve bu sisteme katkı sağlama isteğini yansıtmaktadır (Taytak, 2010). Vergi bilincinin temelini, vergilerin neden ödendiği, neden alındığı ve nasıl kullanıldığı konusunda bireylerin ve toplumların farkındalığı oluşturmaktadır. Bireylerin vergi bilinci, vergi mevzuatı hakkında bilgi sahibi olmalarını ve bu mevzuattaki değişiklikleri takip etmelerini içermektedir. Vergi uygulamalarını anlamak ve vergilendirme sürecine katkıda bulunmak için bu bilgi önemlidir. Ayrıca, vergilerin toplumun ortak ihtiyaçlarını finanse etmek için bir araç olduğu bilinci, vergi ödemelerini daha anlamlı kılmaktadır. Kamu hizmetlerinin finansmanına katkı sağlayan vergi bilinci, toplumun genel refahını yükseltmenin bir yolu olarak görülmektedir. Vergi bilinci aynı zamanda devletin mali gücünün artmasına da yardımcı

olmaktadır. Toplum, vergilerini düzenli ve bilinçli bir şekilde ödediğinde, devlet daha fazla kaynak elde edebilmektedir. Bu da devletin kamu hizmetlerini vatandaşlarına daha etkili bir şekilde sunmasına imkân tanır. Bu sayede daha iyi bir eğitim, sağlık hizmetleri, ulaşım ve diğer kamu hizmetleri topluma daha hızlı ve kaliteli bir şekilde ulaşmaktadır (Bağdigen & Erdoğan, 2010). Vergi bilinci genel anlamda ele alındığında; ana temasında mükelleflerin vergilere karşı uyumu veya uyumsuzluğu aynı zamanda da verginin nasıl algılandığına bağlı olmasını içermektedir (Sağlam, 2013: 318).

Algı, çevremizdeki nesnelere ve somut veya soyut olayları duyu verilerini örgütleyip yorumlayarak anlamamıza yardımcı olan karmaşık bir süreçtir. Algılamaya ise bu olayları fark etme ve değerlendirme sürecini ifade etmektedir. Çünkü bu süreçte görülen veya deneyimlenen şeyler bilgi sistemi içinde bir yer bulmakta ve bunları yargılayıp değerlendirmektedir. (Şimşek vd., 2011). Bu temel kavramlar, vergi algısı konusunu anlamak için de büyük öneme sahiptir. Vergi algısı ise, bireylerin vergileri nasıl gördüklerini, anladıklarını ve yorumladıklarını içermektedir. İnsanların vergilere bakış açısını yansıtan bu algı, toplumun vergi sistemiyle ilişkisini şekillendirmektedir. Vergiyi, kamu hizmetlerinin bir tür "fiyatı" olarak algılamak, verginin mantığını anlamak ve doğru bir şekilde yorumlamak açısından değerlidir. Vergi algısı toplumun vergi sistemiyle olan ilişkisini şekillendiren önemli bir faktördür. Vergilerin toplumun refahına katkı sağladığı ve kamu hizmetlerini finanse ettiği fikri, olumlu bir vergi algısını oluşturmada ve vergi ödemeye karşı bireyleri teşvik edebilir. Ancak vergileri, devletin zorla alınan bir yük veya ceza olarak algılamak, vergi ödeme isteğini azaltabilmekte ve vergi kaçakçılığını artırabilmektedir. Bu nedenle verginin birey tarafından nasıl algılandığı özellikle devletin finansman açısından gelir sağlaması ve mükelleflerin vergi borçlarını ödemesi bakımından değerlidir (Sağbaşı & Başoğlu, 2005).

Ülkemizde, kamu gelirlerinin önemli bir gelir kalemi olan vergiler sayesinde mevcut borçlar karşılanmaktadır. Vergiden elde edilen gelir sadece kamu borçlarının ödenmesi için değil, aynı zamanda da gelecekte karşılaşılabilecek herhangi bir borç krizi yaşamamak adına da önemlidir. Bu yüzden vergi kaçaklarının ve kayıplarının önlenmesi gerekmektedir. Vergi kayıp ve kaçakçılığının azaltılabilmesi için de muhasebe meslek mensupları vergi mükellefleri ile devlet arasında köprü vazifesi kurarak vergi gelirlerini artırmaktadırlar (Taştan, 2006, ss. 189-190).

Muhasebe meslek mensuplarının, işletmelere borç veren kredi kuruluşları, devlet, işletme sahipleri, çalışanlar ve işletmenin tedarikçi ya da müşterileri gibi tüm paydaşlara karşı çeşitli sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumlulukların en önemlilerinden biri de vergiye ilişkindir; muhasebe meslek mensupları vergi hesaplaması, tahakkuku, ödenmesi ve mükelleflere yasal yükümlülüklerin hatırlatılması gibi vergiyle ilgili görevleri yerine getirmekten sorumludur (Kutlar, 2021, s. 89). Muhasebe meslek mensuplarının görevleri arasında; defter tutma, denetim, danışmanlık gibi fonksiyonlar bulunmaktadır. Muhasebe süreçlerini yönetirken elde ettikleri belgeler ışığında belirli aralıklarla düzenledikleri bilanço ve gelir tablosu başta olmak üzere finansal tabloları da hazırlayan muhasebe meslek mensupları, süreci etkin bir biçimde tamamlarken vergi kayıp ve kaçaklarının da önlenmesine yardımcı olurlar (Yoruldu, 2019, s. 123). Muhasebe meslek mensupları, mükelleflerinin vergi kaçırma eylemlerinden dolayı toplanamayan vergi gelirleri için uyarıda bulunabilir ve çıkan vergi aflarını onlarla paylaşarak ödemelerine teşvik edebilir. Böylelikle de devlete büyük miktarda gelir sağlamasına yardımcı olabilirler (Çoban, 2004, s. 65).

Vergi affı, kanun koyucular tarafından çıkarılan bir kanunla belirli bir döneme ait vergi alacaklarından veya verginin asıl borçlarından doğan alacaklardan, genellikle tek taraflı olarak kısmen veya tamamen vazgeçilmesi anlamına gelir. Bu tür bir uygulama, devletin belirli bir süre zarfında vergi ödemelerinde zorlanan mükelleflere bir tür mali af veya muafiyet sunmasıdır (Şenyüz vd., 2016). Vergi afları geçmiş dönemlerde vergi kaçırma eylemi nedeniyle toplanamayan vergi gelirlerinin vergi affı döneminde beyan edilmesiyle devlete önemli gelir kaynakları sağlamaktadır. Ancak bu tür vergi afları mükelleflerde vergi

kaçakçılığının yaygın olduğunu, vergi denetimlerinin yetersiz olduğunu ve denetlenme olasılığının düşük olduğu algısını güçlendirebilir (Kutlar, 2021, s. 89).

3. Literatür Taraması

Mükelleflerin vergi bilinci, vergi algısı, vergiye karşı tutum gibi terimlerle ilgili çalışmalar literatüre 1970'li yıllarda girmeye başlamıştır (Sağlam, 2013, s. 320). Çalışmalara konu olan vergiye bakış açısı mükellefler arasından öncelikle ekonomistler, psikologlar, sosyologlar, suç bilimciler tarafından incelenmiştir. Konu başlığı olarak ise vergi mükellefleri üzerine yapılan çalışmalarda vergi oranlarına, vergi bilincine, vergiye karşı tutuma, vergi ödememenin yaptırımına ve vergi denetimine gibi konularda ele alınmıştır (Cansız, 2006, s.118).

Ülkemizde ve diğer ülkelerde yapılan çalışmalar incelendiğinde vergi ile ilgili birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Vergiye konu olan tüm başlıklar muhasebe alanında önemli bir araştırma konusu olmaktadır. Bu çalışmanın konusuna en yakın yapılmış çalışmalar incelenmiş ve çalışmaların bazıları aşağıda verilmiştir.

Susanto ve Fiorita (2023), çalışmalarında Endonezya'nın DKI Jakarta bölgesindeki 63 vergi mükellefine vergi bilincinin vergi bilgisi ile mükellef uyumu arasındaki ilişkisini kolayda örneklem yöntemiyle araştırmışlardır. Sonuç olarak ise, vergi bilincinin, vergi bilgisi ile mükellef uyumu arasındaki olumlu yönde ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca, vergi hizmetleri ve vergi yaptırımlarının vergi mükelleflerinin uyum davranışları üzerinde etkili olduğu, ancak vergi algısının uyum üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığı sonucuna varmışlardır.

Kurniawan ve diğerleri (2023), çalışmalarında, Endonezya'daki vergi mükellefleri üzerine bir araştırma yapmışlardır. Bu amaç doğrultusunda vergi mükelleflerinin uyumunu etkileyen vergi bilinci, vergi yaptırımları, verginin düzenlemeleri gibi faktörleri incelemişlerdir. Sonuç olarak, vergi affı, vergi ile ilgili bilgilendirme programları mükellefler üzerinde vergi bilinci, vergi uyumları açısından olumlu yönde etki ettiği sonucuna varmışlardır.

Yanık ve Doğan (2023), yapmış oldukları çalışmada, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin vergi bilincini ve vergi algısını tespit etmek için 426 öğrenciye anket uygulamışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre ise, ankete katılan öğrencilerin vergi bilinç ve algılarının yüksek olduğunu ve verginin zorunlu bir vatandaşlık görevi olarak gördüklerini tespit etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler vergilerin kamu hizmeti karşılığında alındığını ve aldıkları hizmetle ödedikleri vergileri kıyasladıklarını belirtmişlerdir.

Tekin ve Gürçam (2021), yapmış oldukları çalışmada Azerbaycan'ın başkenti Bakü de yerleşik mükelleflerin vergiye yönelik bakış açılarını incelemek için anket uygulanmışlardır. Ankete toplam 210 mükellef katılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre mükelleflerin vergiye bakış açıları arasında belirgin farklılık bulunduğunu ve mükellefler bazında vergiye yönelik genel bir kabulün oluşmadığı sonucuna varmışlardır.

Bekci ve diğerleri (2020), yapmış oldukları çalışmada Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Muhasebe ve Finansal Yönetim Bölümünde eğitim gören 140 öğrenciye ve Burdur ilinde bağımsız olarak faaliyet gösteren 104 Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlere vergi bilinci, vergiye karşı olan tutum, vergiye uyum, vergi geliri, vergi algısı ve vergi yükü hakkındaki görüşlerini incelemek için anket uygulamışlardır. Analiz sonucunda ise 6 adet hipotezden 5'inin kabul edildiğini tespit etmişlerdir.

Cural ve diğerleri (2018), çalışmalarında Zonguldak ilinde mesleklerini icra eden 171 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin vergi bilinç düzeylerini ve vergiye bakış açılarını değerlendirmek için anket uygulamışlardır. Analiz bulgularına göre ise, SMMM'lerin vergi bilinçlerinin yüksek olduğunu, vergiye bakış açılarının ise vergi mevzuatının sıklıkla değiştiği gibi anlaşılır da olmadığını, vergi

sisteminin adil olmadığını, vergi aflarının sık çıktığını ve vergi denetiminin yeterli olmayıp ayrıca da caydırıcı olmadığını bu durumda vergiye gönüllü uyumu azaltan görüşe sahip olduklarını tespit etmişlerdir.

Özgün ve Yüksek (2018), yapmış oldukları çalışmada Mersin ilindeki vergi mükelleflerinin vergi algısı, vergi bilinci ve vergi ahlakı düzeylerini ölçebilmek için anket yönetimi uygulamışlardır. Analiz sonuçlarına göre ise, vergi mükelleflerinin vergiyi gerekli bir finansman aracı olarak gördüklerini, aynı zamanda verginin bir yük olduğunu da düşündüklerini tespit etmişlerdir. Ayrıca ankete katılanlar, Türkiye’de sıkça uygulanan vergi aflarının vergi ahlakını olumsuz yönde etkilediği sonucuna varmışlardır.

Nurkhin ve diğerleri (2018), yapmış oldukları çalışmada, Doğu Semarang Pratama Vergi Dairesi’ne kayıtlı vergi mükellefleri üzerinde vergi anlayışı, vergi farkındalığı ve vergi aflarıyla ilgili algıların vergi mükellefi uyumuna olan etkisini incelemişlerdir. 200 kişi üzerine yapılan anket çalışmasında vergi anlayışının, vergi mükellefi farkındalığının ve vergi afları algısının vergi uyumu üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisinin olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca kadın vergi mükelleflerinin erkek vergi mükelleflerine göre daha uyumlu olduğu kanısına varmışlardır. Araştırmacılar, vergi dairelerinin vergi mükelleflerinin uyum ve bilincini arttırmak için vergi eğitim programlarını düzenli ve sürekli olarak uygulamaları gerekliliğini de öne sürmüşlerdir.

Hastuti (2014), Endonezya’daki Semarang şehrinde bulunan Soegijapranata Katolik Üniversitesinde 341 öğrenci üzerinde vergi farkındalığını ve verginin ödenmesinin görev olduğu algısını araştırmıştır. Sonuç olarak ise vergi farkındalığı vergi ödeme yükümlülüğü açısından anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir.

Organ ve Yegen (2013), çalışmalarında Adana ilinde görevlerini icra eden serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerinden oluşan 100 muhasebe meslek mensuplarına, mükelleflerinin vergi bilincini ve vergi ahlaklarını ölçebilmek için anket uygulamışlardır. Uyguladıkları anket sonuçlarına göre, mükelleflerinin vergi bilinç ve vergi ahlaklarının oldukça yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Ayrıca, vergiye karşı bilinç ve ahlakının oluşmasındaki en önemli etkinin cezai yaptırımları olduğunu da belirtmişlerdir.

4. Yöntem

Bu çalışmada iki farklı nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Kullanılan yöntemlerden biri yüz yüze görüşme tekniği ve diğer bir yöntem ise, olgubilim desenidir. Metin ve imgesel verilere dayanan nitel yöntemler veri analizlerinde özgün adımlarla desenlere sahiptir (Creswell, 2013:184). Görüşmelerde muhasebe meslek mensuplarından “Vergi Algısı” kavramına dair değerlendirmelerde bulunmaları istenmiştir. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmeler, yaklaşık 30 ila 40 dakika sürmüştür. Görüşmelerin kaydedilmesi amacıyla kullanılan araç gereçler için katılımcılardan gerekli izinler alınmıştır. Katılımcıların seçimi kartopu örnekleme yöntemiyle yapılmış olup, katılımcıların ifadelerinde tekrarlar ortaya çıkmaya başladığında görüşme süreci sonlandırılmıştır. Bu çalışma dâhilinde toplam 28 katılımcının görüşleri alınmıştır.

5. Araştırma alanı, örneklem, sınırlamalar

Çalışmanın evrenini Isparta ili merkezinde faaliyetlerini sürdüren ve Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası’na kayıtlı olan 184 muhasebe bürosu ve 230 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır. Araştırma 28 katılımcının görüşü alınarak tamamlanmıştır. Çalışmanın tek ilde yapılması araştırmanın kısıtıdır.

6. Verilerin Analizi

Araştırmada, muhasebe meslek mensuplarının konuya ilişkin beyanları nitel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Veriler içerik analizi ile incelenmiş, kodlamalar yapılarak ana ve alt temalar

oluşturulmuş ve yorumlanmıştır. Katılımcıların kişisel bilgilerinin gizliliğini korumak ve analizlerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla katılımcı bilgilerine kodlamalar atanmıştır. Verilerin analizi, NVivo 12 Pro adlı bilgisayar destekli nitel veri analizi yazılımı kullanılarak yapılmıştır.

7. Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

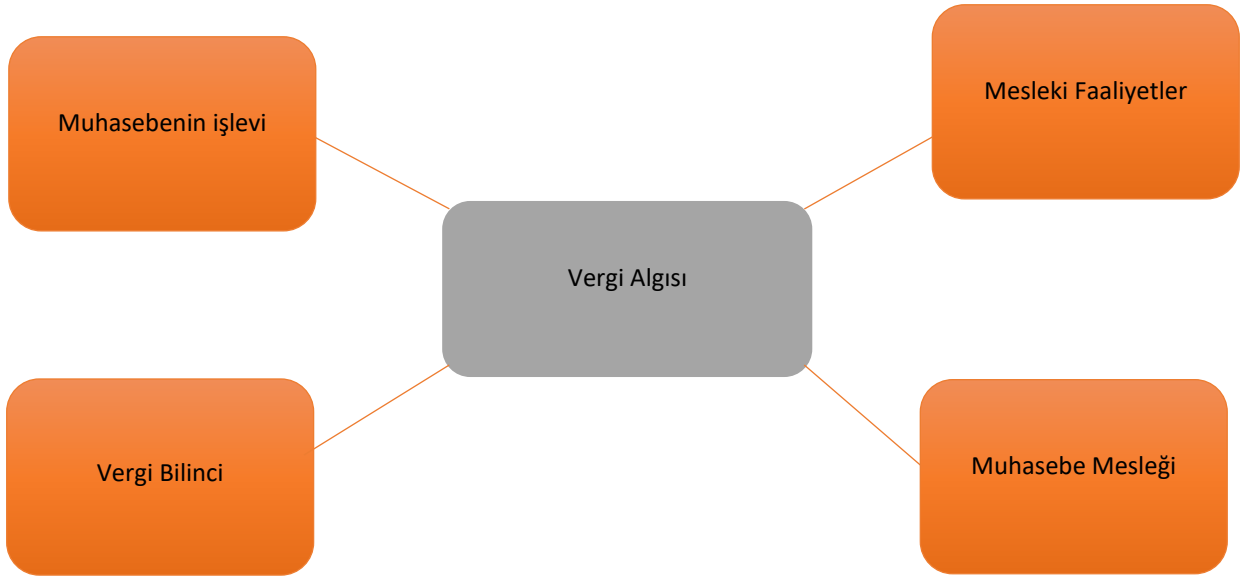
Demografik Özellikler

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Mezuniyet	Deneyim (Yıl)	Personel Sayısı	Katılımcı Tavrı
M1	43	Erkek	İşletme	20	2	Olumlu, katkı veren
M2	42	Erkek	İşletme	24	1	Bilgili, sakin
M3	50	Kadın	Diğer	20	2	Gergin, katkı veren
M4	38	Erkek	İşletme/yıls	15	1	Bilgili, samimi
M5	50	Erkek	İktisat	30	15	Gergin, isteksiz
M6	49	Erkek	İşletme	22	6	Bilgili, sakin
M7	36	Kadın	İşletme	12	8	Telaşlı, katkı veren
M8	40	Erkek	İşletme	5	2	Samimi, güler yüzlü
M9	38	Erkek	İşletme	11	8	Telaşlı, katkı veren
M10	60	Erkek	İşletme	35	8	Telaşlı, katkı veren
M11	42	Erkek	İşletme	20	1	Bilgili, sakin
M12	41	Erkek	İşletme	8	3	İsteksiz, sakin
M13	50	Kadın	İktisat	26	12	İsteksiz, gergin
M14	38	Erkek	İşletme	14	6	Gergin, telaşlı
M15	43	Erkek	İşletme	25	5	Bilgili, gergin
M16	46	Erkek	İktisat	22	2	Bilgili, sakin
M17	36	Erkek	İşletme	6	3	Gergin, isteksiz
M18	59	Erkek	İşletme	35	10	Katkı veren, samimi
M19	43	Erkek	İktisat	26	3	Gergin, isteksiz
M20	37	Erkek	İşletme	16	1	Olumlu, samimi
M21	38	Erkek	İşletme	6	3	Katkı veren, olumlu
M22	33	Erkek	İşletme	9	5	Olumlu, katkı veren
M23	41	Kadın	İktisat	10	9	Olumlu, katkı veren
M24	49	Erkek	İşletme	14	3	Katkı veren, samimi
M25	36	Erkek	İşletme	15	9	Bilgili, katkı veren
M26	32	Kadın	İktisat	13	4	Gergin, isteksiz
M27	40	Kadın	İşletme	5	2	Olumlu, katkı veren
M28	42	Kadın	İşletme	15	12	Katkı veren, gergin

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların çalışma konusuyla ilgili olarak yeterli düzeyde deneyim ve tecrübeye sahip olduklarını ifade etmek mümkündür. Ayrıca, dikkate değer bir husus ise katılımcıların neredeyse tamamının iktisadi ve idari bilimler fakültesi mezunu olmalarıdır. Yapılan mülakatlar sırasında 9 katılımcının gergin olduğu görülmektedir. Ancak genel olarak katılımcılar görüş beyan ederken katkı vererek, olumlu bir tutum sergilemişlerdir. Katılımcı tavırları her bir katılımcı için Tablo 1 de ayrı ayrı verilmiştir. Denetçiler ile yapılan görüşmelerde, katılımcılara yöneltilen sorulara alınan cevaplar değerlendirildiğinde M9, M12, M19, M26 kodlu katılımcıların verdiği cevapların kısa ve detay barındırmadığı görülmüştür. Diğer katılımcıların cevaplarında böyle bir durum göze çarpmamaktadır. Ayrıca katılımcıların görüşmelere dair duygu durumları genel olarak değerlendirilecek olursa 28 katılımcının 13 ünün gergin yada telaşlı olduğu görülmektedir. Ayrıca görüşmelerde isteksiz bir tavır sergileyen katılımcıların görüşme süreleri, katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşme sürelerinin ortalama olarak altında kalmıştır.

Şekil 1

Vergi Algısı Kavramının Değerlendirilmesine İlişkin Ana Temalar

Katılımcılarla gerçekleştirilen mülakatlar sonucunda elde edilen ana temalar, Şekil 1'de gösterilmiştir. Bu ana temalar şunlardır:

- Muhasebe kavramının katılımcılara ne ifade ettiği ile ilgili olarak “Muhasebenin İşlevi” olarak ortaya çıkan tema,
- Katılımcıların ve vergi konusuna dair diğer tarafların görüşlerinin ne olduğu ile ilgili “Vergi Bilinci” olarak ortaya çıkan tema,
- Katılımcıların çalışma hayatlarına yansımaları değerlendirdikleri “Mesleki Faaliyetler” olarak ortaya çıkan tema,
- Katılımcıların mesleğin sürdürülmesi ile ilgili olarak değerlendirmelerinin yer aldığı “Muhasebe Mesleği” teması.

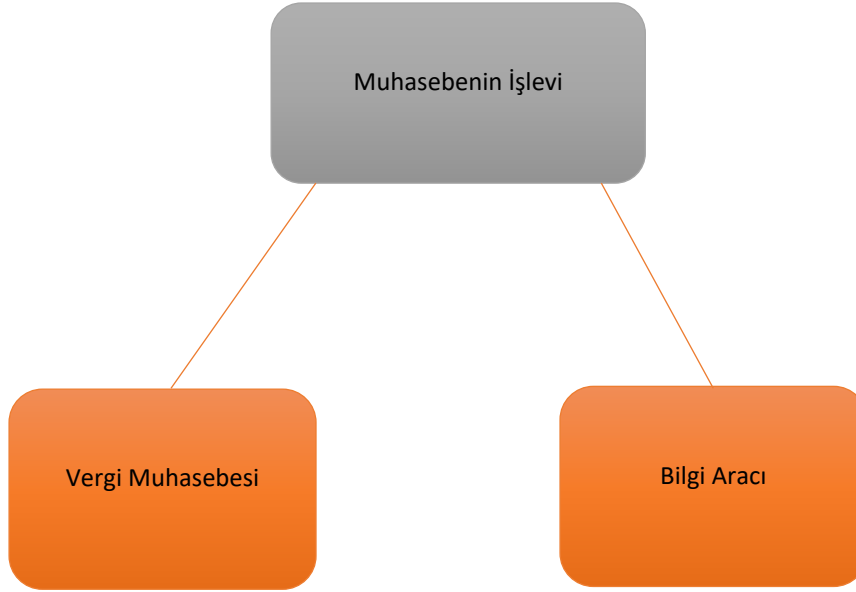
Vergi algısı kavramının değerlendirilmesine yönelik olarak yapılan mülakatlarda katılımcılar genel olarak şu konuların üzerinde durmuşlardır.

- Muhasebe mesleğinin ne ifade ettiği, mükellefler açısından nasıl görüldüğü ve Maliye Bakanlığı'nın mesleğe ve meslektaşlara yaklaşımlarının değerlendirilmesi,
- Muhasebe bilgisinin nasıl ve ne şekilde, kimler tarafından hangi amaçlarla kullanıldığı,

- Vergi uygulamalarındaki değişiklikleri meslek mensuplarını ve mükellefleri nasıl etkilediği bunun yansımalarının neler olduğu,
- Türkiye’de vergi anlayışının değerlendirilmesi, muhasebe mesleğine etkileri, mükelleflerin beklentileri,
- Meslek mensuplarının faaliyetlerine vergi uygulamalarının nasıl etki yaptığına dair değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bütün bu görüşmeler neticesinde Şekil 1’de görülen ana tema başlıkları ortaya çıkmıştır.

Şekil 2

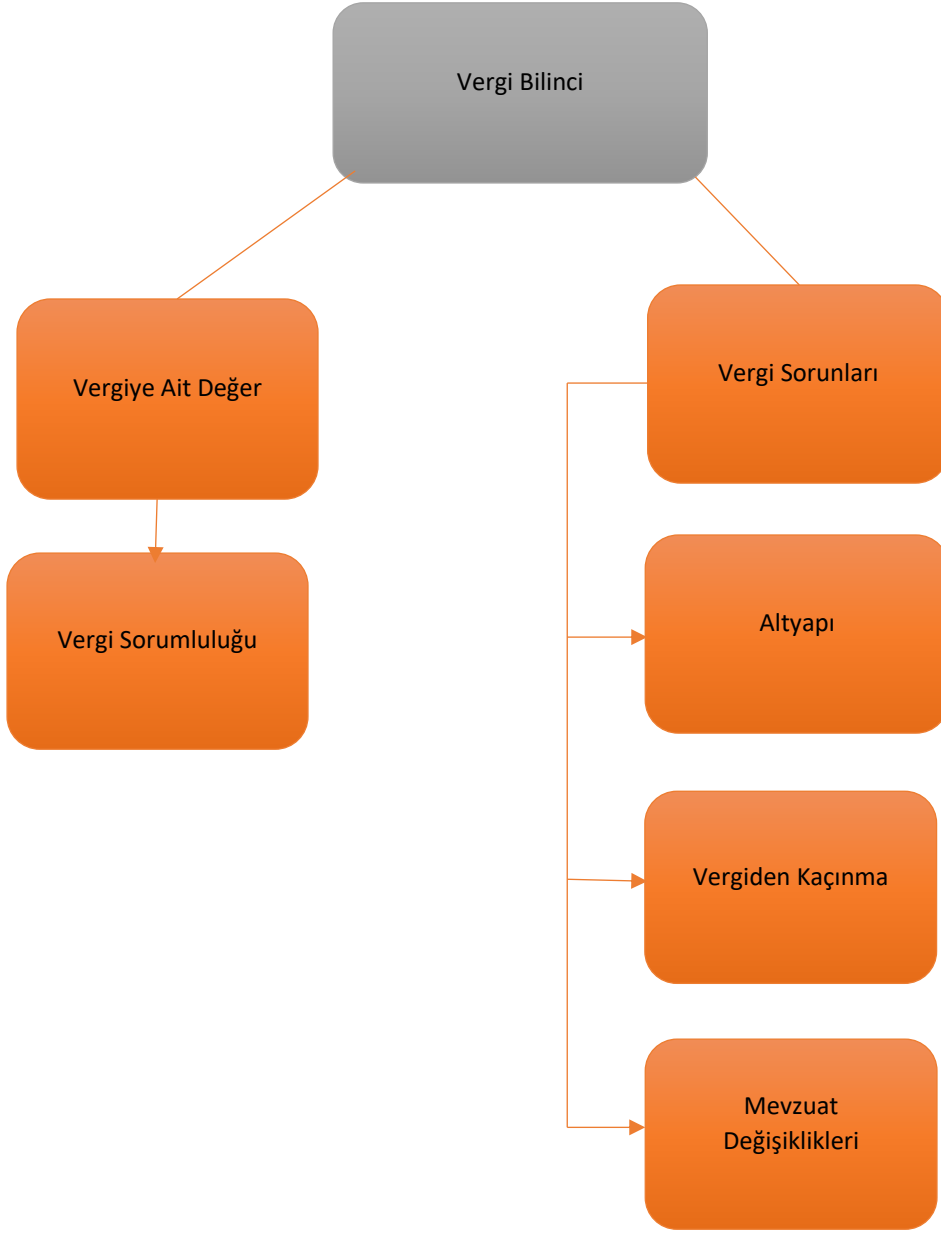
Muhasebenin İşlevine İlişkin Alt Temalar

Katılımcı görüşlerinin analizi sonucunda Muhasebe İşlevi temasının iki alt teması (boyut/kod) olduğu şekil 2’de görülmektedir. Katılımcılar muhasebe mesleğine dair faaliyetlerin sürdürülmesinde muhasebe mesleğinin ilgi duyanlara talep ettikleri finansal bilginin sağlanması hususunda yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Muhasebe bilgisinden faydalanan muhasebe bilgi kullanıcılarının talep ettikleri konu başlıklarından bazıları kar, zarar, gelir, gider, maliyet, finansal danışmanlık, yatırımlar, kredilendirme, beyanlar ve benzeri konular olarak belirtilmiştir. Ancak katılımcıların önemle üzerinde durduğu bir başka konuda vergi politikalarının muhasebe işlevini değiştirerek, muhasebenin bilgi aracı olmaktan çıkıp daha çok vergi için bir araç olma yönünde değiştiği ve kullanıldığı yönünde olmuştur. Katılımcılar bu şekilde değerlendirme yapmakla birlikte vergi muhasebesi, vergi aracı gibi görülmesinden rahatsız olduklarını da belirtmektedirler.

Şekil 3

Vergi Bilincine İlişkin Alt Temalar

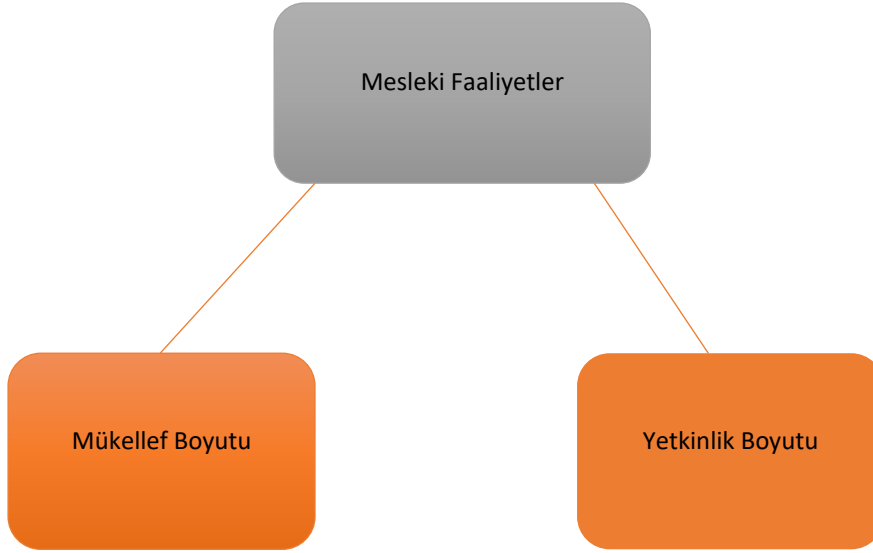

Katılımcılardan elde edilen görüşlerin analizi sonucunda ortaya çıkan “Vergi Bilinci” temasına ait oluşan alt temalar şekil 3’de gösterilmiştir. Şekil incelendiğinde “Vergiye Ait Değer” alt temasının daha çok vergi sorumluluğu ile ilgili görüşlerden meydana geldiği görülmektedir. Burada katılımcılar vergi ödenmesinin ve vergi ile ilgili konulara önem verilmesinin bir sorumluluk olduğunu, verginin bir yük olmadığını ve herkesin ilgili konuda hassasiyet göstermesi gerektiğini belirtmektedirler. Ayrıca katılımcılar vergi bilincinin toplumda yer edinmesi ve geliştirilmesi için eğitimler verilmesi gerektiğinin üzerinde durmuşlardır. Bir diğer alt tema ise alt yapı, vergiden kaçınma ve mevzuat değişiklikleri boyutlarının yer aldığı “Vergi Sorunları” temasıdır. Bu bölümde katılımcılar daha çok vergi konusu ile ilgili olarak olumsuzluklar üzerinde durmuşlardır. Vergi politika ve uygulamalarında hızlı bir değişim olduğunu, bu değişime mevcut sistemin alt yapısının ve teknolojisinin hazır olmadığını, bu durumda mesleki faaliyetleri olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bir diğer boyut ise vergi mükelleflerinin vergiden kaçınma davranışları üzerinedir. Söz konusu mevcut değişimlerin ve vergi oranlarının yüksekliğinin mükellefleri daha az vergi verme çabası yönünde bir davranışa yönelttiğini belirterek, vergi oranlarında bir indirim ve vergi reform hızının yavaşlatılması yönünde görüş beyan etmektedirler. Ayrıca vergi

mevzuatında yapılan değişikliklerin kendi iş yüklerini arttırdığını bu durumun aşırı yoğunluk meydana getirdiğini, mevcut değişim hızına hazırlıksız yakalanarak adaptasyon sorunu çektiklerinin belirtmişlerdir.

Şekil 4

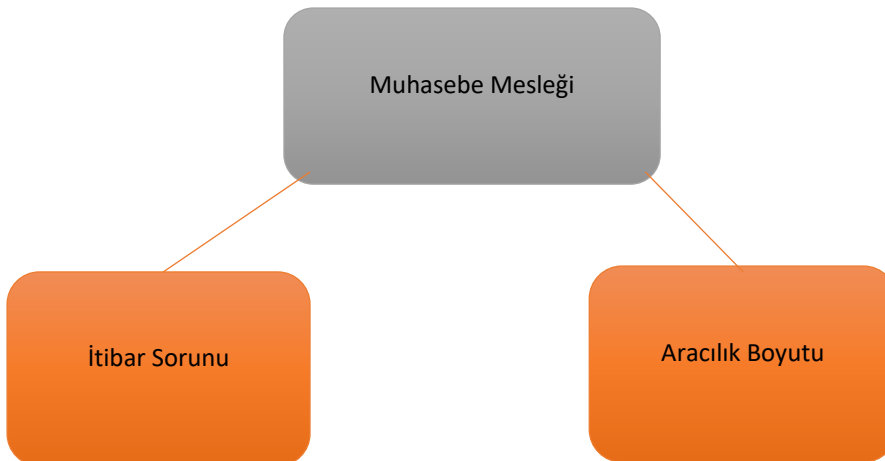
Mesleki Faaliyetlere İlişkin Alt Temalar

Katılımcı görüşlerinin analizinden elde edilen “Mesleki Faaliyetler” ana temasının alt temaları mükellef boyutu ve insan kaynakları yeterliliği olarak ortaya çıkmıştır. Bu bölümde katılımcılar mevcut yapı içerisinde mükelleflerin mevzuat değişikliklerini takip edemediklerini, ilgili değişikliklerin anlaşılır ve net olmadığını bu durumda mesleki olarak kendi yoğunluklarının artmasına neden olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca mükelleflerin vergi konuları ile ilgili olarak adaletli bir dağılım olmadığına dair görüşlerinin kendi mesleki faaliyetlerinin sürdürülmesinde bir direnç noktası oluşmasına neden olduğunu belirtmişlerdir. Yetkinlik boyutu ise mevcut sistem içerisinde muhasebe meslek mensuplarının bazı mevzuat değişikliklerinde yetersiz kalması ile ilgili olarak yaşadıkları sorunlar ile ilgilidir. Özellikle e-muhasebe uygulamalarında ortaya çıkan bu yetersizliklerin giderilmesi hususunda katılımcılar, Maliye Bakanlığı ve bağlı buldukları Birliğin desteğine ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 5

Muhasebe Mesleğine İlişkin Alt Temalar

Katılımcı görüşlerinin analiz edilmesi ile “itibar sorunu” ve “aracılık boyutu” olarak “muhasabe mesleği” ana temasının altında iki alt tema oluşmuştur. Muhasabe meslek mensupları genel olarak mesleklerinin vergi ile anılmasından duydukları rahatsızlığı dile getirmektedirler. Mevcut konjunktürde zaten ücretlerin tahsilatına ilişkin büyük sorun yaşadığını belirten katılımcılar, faaliyetlerini sürdürürken vergi kaynaklı sorunların mesleklerine daha çok zarar verdiğini beyan etmektedirler. Meslek mensupları arasında mükellefler için vergi tutarlarının belirlenmesinde de haksız rekabet meydana geldiğinin ve bu durumda yine muhasabe mesleğine zarar verdiğini belirtmişlerdir. Mükelleflerin vergi bilinci konusunda farklı davranışlarda bulunmasının meslek mensuplarına olumsuz olarak yansıdığına dair bir görüş birliği bulunmaktadır. Bir diğer alt tema aracılık boyutunda ise katılımcılar özellikle kendi mesleki faaliyetlerinin devlet ile mükellef arasında bir köprü vazifesi gördüğünü, bu aracılık faaliyetlerinin ülke menfaati adına önemli olduğunu söylemektedirler.

8. Sonuç

Vergi konusu içerisinde yer alan vergi bilinci, vergi algısı, vergi tutumu, vergi affı gibi kavramlar bu çalışmada ele alınmıştır. Bu kavramlar açıklandıktan sonra mükelleflere karşı muhasabe meslek mensuplarının etkileri bütünüyle değerlendirilmiştir. Bu bağlamda muhasabe meslek mensuplarının mükellef davranışları üzerindeki etkileri yadsınamaz ve de mükelleflerin vergisel davranışlarına yön veren vergi bilinci ile birlikte vergi algısı üzerinde belirleyici oldukları gözlemlenebilir. Ayrıca muhasabe meslek mensupları devlet ile vergi mükellefleri arasında köprü görevi görmektedir.

Çalışmada muhasabe meslek mensuplarının vergi konusu ile ilgili tüm tarafların bakış açılarını değerlendirmeleri istenmiştir. Araştırma sonucunda vergi ile ilgili devlet politikalarının değerlendirilmesi, meslek mensuplarını ve mükelleflerinin yaklaşımlarının ne yönde olduğunun tespiti sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin analizi ile elde edilen bulgular şunlardır.

- Muhasabe meslek mensupları muhasabe mesleğine dair faaliyetleri topluma bilgi sağlamak olarak görmektedir. Ancak bazı durumlarda muhasabenin sadece vergi toplama aracı olarak görüldüğünün de altı çizilmektedir.
- Mevcut durumda vergi politika ve uygulamalarının çok sık değiştirildiği ve bu durumda sisteme zarar verdiği düşünülmektedir.
- Muhasabe meslek mensupları toplumda vergi bilincinin oluşturulmasına dair çalışmalar yapılmasının önemli olduğunu düşünmektedir.
- Vergi toplanması hususunda muhasabe meslek mensuplarının yapmış olduğu aracılık faaliyetlerinin mesleğe nispeten zarar verdiği, bu durumun beraberinde bir itibar sorununa yol açtığı düşünülmektedir.

Çalışmanın bilgi kullanıcılarına ve literatüre katkı sağladığı göz önüne alındığında, muhasabe meslek mensupları vergi kavramları ile ilgili algılarındaki farklılıklar ortaya konmuştur. Bu noktada, muhasabe meslek mensuplarının katkıları ve görüşleri, vergi politikalarının geliştirilmesine rehberlik edebilir.

Kaynakça

- Akdoğan, A. (2009). *Kamu Maliyesi*. Gazi Kitabevi.
- Bağdigen, M., & Erdoğan, A. (2010). Vergi uygulamaları karşısında mükelleflerin tutum ve davranışlarının tespiti: Zonguldak ili örneği. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 47(548), 105-122.
- Bekci, İ., Apalı, A., & Engin, M. (2020). Muhasebe meslek mensupları ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi konusuna yaklaşımlarının karşılaştırmalı olarak araştırılması: Burdur ili örneği. *Maliye ve Finans Yazıları Dergisi*, 113, 239-266.
- Cansız, H. (2006). Vergi mükelleflerinin vergiyi algılama hakkındaki görüşleri: Afyonkarahisar ili örneği. *Afyonkocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8, 115-138.
- Cural, M., Pekkaya, M., & Albayrak, E. C. (2018). Vergi bilinci ve vergiye bakış açıları: Zonguldak'taki SMMM'ler üzerine bir uygulama. *Gümüşhane University Electronic Journal of the Institute of Social Science/Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 8(22), 46-64.
- Çoban, H. (2004). Vergi mükelleflerinin vergi karşısındaki davranışları üzerine ampirik bir inceleme: Denizli örneği [Yüksel Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=Keh6sQzap4ZTp8dqWPIH1MWrofZnEa7RwVCdJcYt4VrC-4fHC9eciwqO4l-hhTuY>
- Çomaklı, E. Ş., Turhan, D., & Doğruyol, C. (2015). *Kamu Maliyesi*. Savaş Yayınevi.
- Hastuti, R. (2014). Tax awareness and tax education: A perception of potential taxpayers. *International Journal of Business, Economics and Law*, 5(1), 83-91.
- Koban, E., & Bulu, J. (2017). Yüksek öğretim öğrencilerinin vergi farkındalığı ve vergiye gönüllü uyuma yönelik yaklaşımlarının değerlendirilmesi Gaziantep üniversitesi özelinde bir değerlendirme. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), 118-139.
- Kurniawan, A., Meliala, R. N. B., & Febrianto, F. R. (2023). Factors influencing tax compliance in Indonesia. *Riset: Jurnal Aplikasi Ekonomi Akuntansi dan Bisnis*, 5(1), 1-13.
- Kutlar, İ. (2021). Türkiye'de vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesinde vergi denetimi ve SMMM'lerin rolü üzerine bir araştırma: Gaziantep ili örneği [Doktora Tezi, Celal Bayar Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Nurkhin, A., Novanty, I., Muhsin, M., & Sumiadji, S. (2018). The influence of tax understanding, tax awareness and tax amnesty toward taxpayer compliance. *Jurnal Keuangan Dan Perbankan*, 22(2), 240-255.
- Organ, İ., & Yegen, B. (2013). Vergi bilinci ve vergi ahlaki oluşumunda muhasebe meslek mensuplarının rolü: Adana örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(4), 241-271.
- Özgün, Z., & Yüksel, C. (2017). Mersin'de vergi mükelleflerinin vergi algısı, vergi bilinci ve vergi ahlaki düzeyinin ölçülmesi. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 33-48.
- Pehlivan, O. (2014). *Vergi Hukuku*. Murathan Yayıncılık.
- Sağbaş, İ., & Başoğlu, A. (2005). İlköğretim çağındaki öğrencilerin vergileri algılaması: Afyonkarahisar ili örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 123-144.
- Sağlam, M. (2013). Vergi algısı ve vergi bilinci üzerine bir araştırma: İktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinde vergi algısı ve bilinci, *Sosyo Ekonomi*, Ocak-Haziran, 315-334.

- Susanto, Y. K., & Fiorita, I. (2023). Taxpayer compliance: Taxpayer behavior analysis and tax awareness as a mediating in Indonesia. *Jurnal Bisnis dan Akuntansi*, 25(1), 197-206.
- Şen, H., & Sağbaşı, İ. (2016). *Vergi Teorisi ve Politikası*. Ekim Basım Yayın.
- Şenyüz, D., Yüce, M., & Gerçek, A. (2016). *Vergi Hukuku (Genel Hükümler)*. Ekin Basım Yayım Dağıtım.
- Şimşek, M. Ş., Akgemci T., & Çelik, A. (2011). *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*. Gazi Kitabevi.
- Taştan, H. (2006). Vergi kayıp ve kaçığı ile mücadele açısından muhasebe meslek mensuplarının görev, yetki ve sorumlulukları [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=2Y4n8XnzRvillSjplPKO5w&no=8zxdLmzMso07WTnxFSmCcA>
- Taytak, M. (2010). İlköğretim II. kademe öğrencilerinde vergi bilincinin tespiti: Ampirik bir araştırma. *Maliye Dergisi*, (158), 496-512.
- Tekin, A., & Gürçam, Ö. S. (2021). Azerbaycan'da mükelleflerin vergiye bakışı: Bakü örnekleme üzerine ampirik bir çalışma. *International Journal of Applied Economic and Finance Studies*. 6(1). 100-109.
- Tuncer, S. (1975). *Kamu Maliyesi*. Yakın Ofset Matbaası.
- Yanık, A., & Doğan, E. (2023). Vergi bilinci ve vergi algısı: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencileri üzerine bir uygulama. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(44), 1-24.
- Yoruldu, M. (2019). Türkiye'de vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesinde meslek mensupları ve bağımsız denetçilerin etkinliği: İzmir ili örneği [Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=OegpHodpVbbZ3soHENT6Yg&no=5XWsjjvrZZJ9Y3vxwxk5Cw>

Makale Bilgi Formu

Yazarların Notları: Bu çalışma International Congress On Social Sciences (INCSOS VII KARABAĞ) Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresinde "Muhasebe Meslek Mensuplarında Vergi Algısı" adlı tam metin bildirisinden türetilmiştir.

Yazarların Katkıları: Bu makalenin yazımına tüm yazarlar eşit katkıda bulunmuştur. Tüm yazarlar son metni okumuş ve onaylamıştır.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazarlar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Telif Beyanı: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kâr amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunmaktadır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.